

Дячун Ольга

кандидат економічних наук, доцент
доцент кафедри економіки та фінансів
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна

Нагорняк Ірина

старший викладач
кафедри економіки та фінансів
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна

Olga Diachun

PhD (Economics), Docent
Associate Professor of Economics and Finance Department
Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

Iryna Nahorniak

Senior Lecturer of Economic and Finance Department
Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ

PROMOTING ENTREPRENEURSHIP DEVELOPMENT IN UKRAINE IN THE CONTEXT OF EUROPEAN STANDARDS

Актуальність теми. Держава постійно шукає нові форми організації підприємництва, шляхи підвищення розвитку економіки і зменшення податкового навантаження, що лягає на плечі підприємств. На сучасному етапі розвитку економіки України великі підприємства переживають кризу і розвиток економіки багато в чому залежить від діяльності малих підприємств всіх форм власності. Адже позитиви розвитку малого бізнесу загальновідомі: зменшення безробіття, розвиток конкуренції, сприяння економічному зростанню. В умовах ринкової трансформації дієва державна підтримка малого підприємництва є об'єктивною умовою його розвитку. Поглиблення ринкових трансформацій неможливе без динамічного розвитку малого підприємництва, що вимагає впровадження такої системи його державної підтримки, яка б забезпечувала створення сприятливого середовища для розвитку цього сектора економіки. В аспекті розвитку підприємництва в Україні важливо з'ясувати та впроваджувати досвід стимулювання підприємства, що відбувався в розвинутих країнах світу в контексті імплементації його в особливості розвитку національних суб'єктів господарювання.

Мета написання статті з'ясувати особливості стимулювання розвитку суб'єктів підприємництва в Україні в контексті імплементації до вимог країн Європейського Союзу.

Вагомий внесок у дослідження та аналіз державної підтримки підприємств малого бізнесу зробили Гордієнко Є. С., Гордієнко А. О., Сидоренко І. М., Дикань О. В., Добуляк Л.П., Цегелик Г.Г., Жирко С.О., Кобеля З. І., Антохова І. М., Ольвінська Ю.О., Самотоєнкова О.В., Турчак В. В., Олійник Л. Г., Череп О., Полякова А., Швець Г. та інші. Проте на деякі питання щодо державної підтримки розвитку малого підприємництва в Україні ще не знайдено відповіді. Актуальною на сьогоднішній день залишається розробка й обґрунтування цілісної загально визначеної концепції формування й ефективного функціонування системи малого бізнесу в Україні.

Виклад матеріалу. Контекст стимулювання розвитку підприємств в національній економіці України обумовлюється тим, що залишаються невирішеними чимало проблем розвитку малого підприємництва та існує необхідність в активізації ролі держави щодо прискореного формування сектору малих бізнесових структур.

До основних проблем розвитку малого підприємництва слід віднести [2 - 4, 6, 9]:

1. Загальний стан економіки України. На тенденції розвитку малого підприємництва безпосередньо впливає негативна динаміка основних макроекономічних показників. Підприємництво функціонує як один з елементів реальної економічної системи, тому реагує на всі зміни (позитивні і негативні), які відбуваються в економіці.

2. Монополізація бізнесу. Для нормального розвитку малого і середнього бізнесу необхідно зменшити масштаби монополізації великого бізнесу. Адже зараз в Україні великі підприємства просто витісняють дрібний бізнес. У підсумку виходить, що невелика кількість великих гравців просто поглинають ринки.

3. Низька конкуренція на внутрішніх ринках. У багатьох сферах спостерігається висока концентрація великих підприємств, а показники виходу на ринок нових фірм залишаються низькими. У такій ситуації новим гравцям на ринку виробництва товарів і послуг важко зміцнити свої позиції, та й взагалі вижити. Основні проблеми конкурентного середовища полягають у тому, що багато секторів мають високу концентрацію фірм і олігопольних структур, які призводять до завищених цін.

4. Відсутність достатнього стартового капіталу, власних фінансових ресурсів, сировини, матеріалів, приміщень і обладнання. Визначальною метою становлення малого бізнесу в Україні є вирішення проблеми фінансового забезпечення його діяльності, тобто створення достатньої фінансової бази.

5. Недосконалість податкової системи. Сучасною податковою системою держава створила сприятливі умови для переходу підприємств у тіньовий сектор економіки. Так, через високі відрахування до фонду заробітної плати, єдиного соціального внеску багато малих підприємств ведуть подвійну бухгалтерію. Більшість підприємств в тій чи іншій мірі приховують свої доходи, щоб платити менший податок. Неєфективне оподаткування розглядається як основна перешкода в розвитку сектора малого бізнесу.

6. Високий рівень корупції, нестабільність умов ведення бізнесу, бюрократія, рейдерство. Залежно від того, яка економічна культура панує в країні, збільшуються або зменшуються ризик і витрати ведення бізнесу. Це дуже важливо і для вітчизняних підприємців, і для зарубіжних партнерів. На жаль, Україна належить до країн, в яких підприємництво є справою з високим ступенем ризику і великими неформальними витратами.

7. Нерозвиненість інфраструктури підтримки і розвитку малого підприємництва. Незважаючи на велику кількість об'єктів інфраструктури (бізнес-центри, бізнес-інкубатори, технологічні парки, інформаційно-консультативні установи, громадські об'єднання суб'єктів підприємництва), їх роль в розвитку малого бізнесу України ще дуже незначна.

8. Нестача кваліфікованого персоналу, відсутність практичних навичок підприємливості працівників у веденні бізнесу, недосконалість системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів для підприємницької діяльності.

9. Обмежені можливості для захисту від протиправних посягань.

10. Криза неплатежів та проблеми з формуванням нових взаємозв'язків каналів збуту. Крім того, до основних проблем належать надмірна кількість дозволів, норм і ліцензій; неефективні і корумповані перевірки; застарілі технічні стандарти, часто успадковані з радянських часів; непослідовне і неефективне використання правил; слабкий захист прав власності.

11. Декларативна форма державної підтримки. На сьогодні в Україні діє слабкий механізм фінансування та кредитування, має місце неправильне інформаційне та консультаційне забезпечення, недосконала система підготовки та перепідготовки кадрів.

Вирішення зазначених проблем лежить в аспекті державної підтримки та державного стимулювання розвитку підприємництва. Під державною підтримкою необхідно розуміти державне регулювання сектора малого підприємництва, яке передбачає, перш за все, свідоме формування державними структурами відповідних умов становлення і розвитку малого бізнесу, створення стимулів, використання матеріальних і фінансових ресурсів, що залучаються для його суб'єктів. Універсальні методи державного регулювання та стимулювання розвитку малого підприємництва (рис.1).

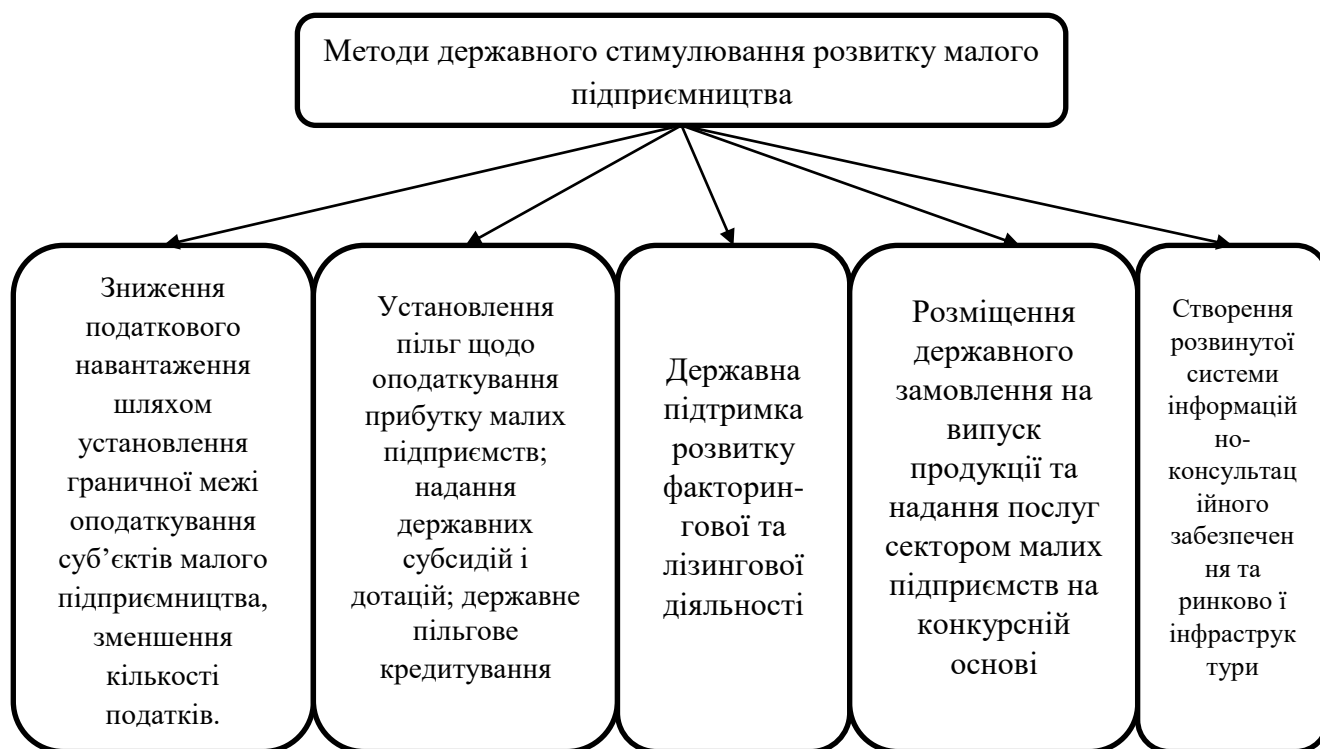

Рис.1. Методи державного стимулювання розвитку малого підприємництва [1]

Стимулювання розвитку підприємництва знижує проблематику їх функціонування та забезпечує швидку інтеграцію у Європейську спільноту та високорозвинуту економіку країн ЄС.

Зниження податкового навантаження на суб'єктів малого бізнесу можливе за рахунок зниження сумарних нарахувань на фонд заробітної плати, введення занижених ставок оподаткування прибутку, звільнення суб'єктів малого бізнесу від сплати податку на прибуток протягом перших років існування.

Також важливим елементом система державної підтримки малого бізнесу є інформаційно-консультаційне обслуговування, в рамках якого повинна надаватися допомога з проблем формування та функціонування малих підприємств. У розвинутих країнах світу держава активно створює інформаційно-консультаційні центри, які поєднують урядові структури, підприємницькі асоціації, торговельні палати, банківські установи. Не треба доводити необхідність створення таких центрів в Україні.

Вирішення проблеми нестачі фінансових ресурсів для розвитку малих підприємств, можливе за рахунок впровадження ефективних механізмів залучення додаткових джерел фінансування [7].

В контексті інтеграції вітчизняних підприємств у Європейську спільноту також важливими завданнями стимулювання його розвитку є [5]:

- формування сприятливого підприємницького клімату (привести чинні нормативно-правові акти місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування у відповідність до принципів державної регуляторної політики;

– розробити механізм часткового відшкодування з місцевих бюджетів відсоткових ставок за кредитами, залученими суб'єктами малого та середнього підприємництва для реалізації інвестиційних проектів;

– сформувати регіональні бази даних щодо інвестиційних пропозицій малих підприємств);

– з метою створення нових робочих місць, скорочення безробіття та стимулювання розвитку підприємництва місцевій владі необхідно сприяти самозайнятості безробітних шляхом надання їм одноразової грошової допомоги для започаткування власної підприємницької діяльності; при перепідготовці та підвищенні кваліфікації безробітних особливу увагу слід приділяти професіям, що дають можливість започаткувати власну справу;

– стимулювати розвиток малого підприємництва у сільській місцевості (розробити механізми надання матеріальної допомоги малим підприємствам, що виробляють екологічно чисту продукцію сільського господарства, займаються її переробкою та експортом;

– сприяти переорієнтації вивільненої робочої сили на нові види діяльності у сільському господарстві та у сфері розвитку «зеленого туризму»; сприяти залученню безробітних, зареєстрованих у містах, до працевлаштування на новостворених робочих місцях у сільській місцевості);

– стимулювати проведення регіональних конкурсів (тендерів) щодо закупівлі товарів та надання послуг малими підприємствами за кошти державних та місцевих бюджетів, а також участь підприємців у виконанні регіональних замовлень;

– запровадити механізми державно-приватного партнерства у сфері підтримки малого підприємництва на місцевому рівні;

– з метою інформаційного забезпечення малих підприємців та спрощення їх доступу до необхідної інформації сформувати у регіонах бази даних, які будуть нагромаджувати та впорядковувати інформацію щодо норм чинного законодавства України;

– інформаційно-аналітичні матеріали відносно розвитку підприємництва регіону, цінової ситуації, регуляторної політики, наявних банківських установ та кредитних спілок з переліком їх послуг у сфері кредитування суб'єктів малого підприємництва.

Висновки. Складна ситуація, що склалася із підприємництвом в Україні вимагає негайних заходів щодо стимулювання не тільки його створення, але й подальшого розвитку. Основними акцентами стимулювання розвитку підприємництва в контексті євроінтеграційних проявів національної економіки повинні стати: зниження податкового навантаження; установа пільг щодо оподаткування прибутку малих підприємств; надання державних субсидій і дотацій; державне пільгове кредитування; державна підтримка розвитку факторингової та лізингової діяльності; розміщення державного замовлення на випуск продукції та надання послуг сектором малих підприємств на конкурсній основі; створення розвинутої системи інформаційно-консультаційного забезпечення.

Перелік використаних джерел:

1. Гордієнко Є. С., Гордієнко А. О., Сидоренко І. М. Державна підтримка розвитку малого підприємництва в Україні. URL: <http://www.pdaa.edu.ua/np/pdf3/13.pdf> (дата звернення до ресурсу 10.04.2021 року)

2. Дикань О. В. Розвиток малого бізнесу в Україні: проблеми та шляхи забезпечення. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2017. Вип. 57. С. 58-66.

3. Добуляк Л.П., Цегелик Г.Г. Проблемы развития малого предпринимательства в Украине. URL: <http://cyberleninka.ru/article/n/problemy-razvitiya-malogo-predprinimatelstva-vukraïne-1> (дата звернення до ресурсу 10.04.2021 року)

4. Жирко С.О. Проблеми розвитку малого та середнього підприємництва в Україні URL: <http://www.kbuara.kharkov.ua/ebook/db/2007-1-2/doc/2/25.pdf> (дата звернення до ресурсу 10.04.2021 року)

5. Зверева А.А. Шляхи покращення розвитку малого та середнього бізнесу в Україні. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/09/21.pdf> (дата звернення до ресурсу 10.04.2021 року)
6. Кобеля З. І., Антохова І. М. Стимулювання розвитку підприємництва в регіоні. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2016. № 6. С. 48-60.
7. Ольвінська Ю.О., Самотоєнкова О.В. Розвиток інфраструктури малого і середнього бізнесу в Україні. URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/> (дата звернення до ресурсу 10.04.2021 року)
8. Перспективы экономики Украины: стратегии развития малого и среднего бизнеса. URL: <http://sesp.its.dn.ua/web/sesp/sespRU.nsf/0/6B83EE14A9976EB5C2257DB1003C0E25> (дата звернення до ресурсу 10.04.2021 року)
9. Турчак В. В., Олійник Л. Г. Стимулювання розвитку підприємництва на регіональному рівні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2018. Вип. 19(3). С. 111-115.
10. Череп О., Полякова А. Сучасний стан та перспективи розвитку підприємництва в Україні. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fkd_2013_1_14 (дата звернення до ресурсу 10.04.2021 року)
11. Швець Г. Сучасні тенденції малого підприємництва в Україні. URL: http://econf.at.ua/publ/konferencija_2016_10_20_21/sekcija_5_ekonomichni_nauki/suchasni_tendenciji_malogo_pidpriemnictva_v_ukrajini/54-1-0-1333 (дата звернення до ресурсу 10.04.2021 року)